

VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS
ROMANIPOLITIIKAN
LINJAUKSIKSI

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010:16

Valtioneuvoston periaatepäätös romanipolitiikan linjauksiksi

ISBN 978-952-00-3084-1 (nid)

ISBN 978-952-00-3085-8 (PDF)

ISSN-L 1236-2050

ISSN 1236-2050 (painettu)

ISSN 1797-9854 (verkkójulkaisu)

URN:ISBN 978-952-00-3085-8

<http://um.fi/URN:ISBN:978-952-00-3085-8>

Kannen kuva: iStockphoto

Ulkoasu ja paino: Unigrafia, Helsinki 2011

TIIVISTELMÄ

VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS ROMANIPOLITIIKAN LINJAUKSIKSI

■ Suomen ensimmäinen romanipoliittinen ohjelma valmistui joulukuussa 2009. Romanipoliittisen ohjelman tavoitteena on edistää romanien yhdenvertaisuutta ja osallisuutta elämän eri alueilla. Tavoitteena on, että Suomi olisi edelläkävijä romanien osallisuuden edistämässä Euroopassa vuonna 2017. Kansallinen romanipoliittinen ohjelma vastaa kansainvälisten järjestöjen suosituksiin romanipoliitiikan kehittämiseksi jäsenvaltioissa.

Romanipoliittinen ohjelma on kattava ja konkreettinen toimenpideohjelma, jonka avulla saadaan aikaan pysyviä parannuksia romaniväestön asemaan. Romanipoliittiseen ohjelmaan sisältyy yhteensä 147 toimenpidettä, joiden toteuttamisvastuu on jaettu useille hallinnonaloille.

Ohjelman painopistealueet ovat romanilasten ja -nuorten osallistuminen varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, aikuisen romaniväestön ammatillinen koulutus ja sijoittuminen työmarkkinoille, romaniväestön yhdenvertainen kohtelu ja palveluihin pääsy, romanikielen ja -kulttuurin kehittäminen, romaniväestön yhdenvertaisuus ja syrjinnän ehkäisy sekä romanipoliitiikan kehittäminen ja romaniväestön osallistumisen vahvistaminen. Kuntien rooli korostuu ohjelman toimeenpanossa.

Valtioneuvoston keskeinen toimintalinjaus on, että ministeriöt toteuttavat hallinnonaloillaan romanipoliittisessa ohjelmassa vastuulleen määriteltyjä toimenpiteitä käytettävissä olevien määrärahojensa rajoissa. Valtioneuvosto päättää käynnistää seuraavat uudet poikkihallinnolliset toimet 31.3.2011 mennessä:

1. Vahvistetaan romaniväestön osallisuutta ja yhteistyörakenteita paikallistasolla.

Valtioneuvosto tukee paikallisten romanityöryhmien perustamista ja niiden toiminnan kehittämistä kunnissa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on myös sitoutunut edistämään romanien yhdenvertaisuutta ja osallisuutta kunnissa romaneille suunnattujen sosiaali- ja terveyspalveluja täydentävien tukitoimien ja toimintakäytäntöjen kehittämiseksi Kaste-ohjelman kautta.

2. Edistetään toimia romanikielen elvyttämiseksi ja sen aseman vahvistamiseksi

Valtioneuvosto sitoutuu edistämään toimia romanikielen aseman vahvistamiseksi ja kielen säilymiseksi kehittämällä muun muassa sen opetuksen edellytyksiä.

3. Edistetään romanilasten ja -nuorten osallistumis- ja harrastusmahdollisuuksia

Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Romaniasiain neuvottelukunnan johdolla ryhdytään valmistelemaan toimenpiteitä, jotka edistävät romanilasten ja -nuorten osallistumis- ja harrastusmahdollisuuksia.

4. Tehdään selvitys romaniväestön asumistilanteesta

Ympäristöministeriö kartoittaa romanien asumisongelmia ja muita asumisen tukitoimia, jotta sopivia ratkaisuja romanien asumistilanteeseen löydetään.

5. Laaditaan kansainvälinen romanipolitiikan vaikuttamisstrategia

Ulkoasianministeriön työryhmä laatii Suomen kansainvälisen romanipolitiikan vaikuttamisstrategian vuoden 2011 alkuun mennessä.

6. Käynnistetään romanipoliittisen ohjelman toimeenpano ja seuranta

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa ohjelmalle seurantaryhmän, joka arvioi ohjelman toteutumista määräajoin.

Asiasanat: kansainvälinen romanipolitiikka, romanipoliittinen ohjelma, romanikieli, romanilapset, romanit, romaniväestön asuminen

SUMMARY

GOVERNMENT RESOLUTION ON GUIDELINES FOR A POLICY ON ROMA

Finland's first National Policy on Roma was published in December 2009. The goal of the National Policy is to promote the equality and inclusion of the Roma in various spheres of life. The objective is that Finland will be a forerunner in promoting the inclusion of the Roma in Europe in 2017. The National Policy on Roma is a response to the recommendations of international organizations to develop the policies on Roma in member states.

The National Policy on Roma is a comprehensive and concrete action programme to achieve permanent improvements to the position of the Roma population in Finland. The National Policy comprises a total of 147 measures, which several administrative sectors are responsible for implementing.

The areas of priority in the National Policy are participation of the Roma children and adolescents in early childhood education and care, vocational education and placement on the labour market of the adult Roma, equal treatment and access to services, development of the Romani language and culture, equality of the Roma population and prevention of discrimination, as well as development of the policy on Roma and strengthening the inclusion of the Roma population in society. The role of the local authorities is emphasised in the implementation of the National Policy.

A central policy line of the Government is that the Ministries shall implement the measures that are assigned to them in the National Policy on Roma within the framework of the appropriations available for the measures. Furthermore, the Government will initiate the following cross-sectoral measures by 31 March 2011:

1. Strengthen the inclusion of the Roma and cooperation structures at the local level

The Government supports the setting up of local Roma working groups and development of their activities in municipalities. The Ministry of Social Affairs and Health has also committed itself to promoting the equal treatment and inclusion of the Roma in municipalities in order to develop the supportive measures and operational practices targeted at the Roma for supplementing social and health services through the National Programme for Social Welfare and Health Care, i.e. the Kaste programme.

2. Promote measures for revival of the Romani language and strengthen its status

The Government commits itself to promoting the status of the Romani language and maintaining the language by developing e.g. the prerequisites for its teaching.

3. Promote the Roma children's and adolescents' opportunities for participation and for pursuing hobbies

Preparation of measures to promote the Roma children's and adolescents' opportunities for participation and pursuing hobbies will be started under the direction of the Ministry of Education and Culture and the Advisory Board on Romani Affairs.

4. Carry out a study of the housing situation of the Roma population

The Ministry of the Environment will investigate housing problems of the Roma and consider supportive measures to find suitable solutions to them.

5. Draw up an international strategy for influencing the policies on Roma

A working group appointed by the Ministry for Foreign Affairs will draw up Finland's international strategy for influencing policies on Roma by the start of 2011.

6. Start implementation and monitoring of the National Policy on Roma

The Ministry of Social Affairs and Health will set up a monitoring group for the National Policy on Roma to periodically evaluate its implementation.

Key words: housing of the Roma, international policies on Roma, National Policy on Roma, Roma, Roma children, Romani language

SISÄLLYS

Johdanto	9
Romanipoliittisen ohjelman valmistelu ja tavoitteet	9
Romanipoliittisen ohjelman painopisteet.....	10
Valtioneuvoston keskeiset toimintalinjaukset romanipoliitiikan edistämiseksi	11

JOHDANTO

Romaniväestöllä on Suomen kansalaisina yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan toimintoihin. Romanien oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on turvattu perustuslaissa. Romanien asumisolosuhteissa, romanilasten koulunkäynnissä ja romanien osallisuudessa on tapahtunut edistymistä viime vuosikymmeninä. Yhteistyörakenteita romaniväestön ja viranomaisten välillä on luotu niin kansalliselle, alueelliselle kuin paikallisellekin tasolle. Romaniyhteisöissä on vahvoja vaikuttajia, ja romanijärjestökenttä on monipuolistunut.

Romanit ovat kuitenkin yksi maamme syrjityimmistä väestöryhmistä, ja osaa romaniväestöä uhkaa edelleen syrjäytyminen. Romaninaiset, -miehet ja lapset kohtaavat syrjintää ja kielteisiä asenteita arkielämän eri tilanteissa. Romanikieli on uhanalainen kieli ja sen osaaminen ja käyttö on vähentynyt romaniväestön keskuudessa. Romaniväestön matala koulutustaso on keskeinen syy huono-osaisuudelle, este osallisuuden toteutumiseksi ja pääsylle työmarkkinoille.

Syrjäytymiskehitys on voitava katkaista, erityisesti taloudellisesti vaikeana aikana, mutta myös tulevaisuuden työvoimatarvetta ajatellen. Tarvitaan kansallinen romanipoliittinen ohjelma, johon sisältyvillä monilla toimilla voidaan edistää romaniväestön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja syrjimättömyyttä Suomessa. Romaniväestön osallistuminen ja heidän omien voimavarojensa vahvistaminen ovat ehdottomia edellytyksiä siinä onnistumiselle.

Suomi on valmis edistämään romanien yhdenvertaisuutta ja osallisuutta sekä omassa maassaan että Euroopan laajuisesti. Tältä osin viitataan Eduskunnan Suuren valiokunnan lausuntoon SuVL 10/2010 vp, joka antaa hallitukselle hyvän pohjan aktiivisesti ja johdonmukaisesti edistää romanien ihmisoikeustilannetta ja sosioekonomista asemaa kansainvälisesti.

ROMANIPOLIITTISEN OHJELMAN VALMISTELU JA TAVOITTEET

Pääministeri Matti Vanhanen antoi romaniasiain neuvottelukunnalle toimeksiannon valmistella muistion romanien elinolojen kehittämiseksi Suomessa. Muistion perusteella sosiaali- ja terveysministeriö asetti laajapohjaisen työryhmän kansanedustaja Pekka Haaviston johdolla, joka luovutti esityksen Suomen ensimmäiseksi romanipoliittiseksi ohjelmaksi joulukuussa 2009.

Romanipoliittisen ohjelman tavoitteena on edistää romanien yhdenvertaisuutta ja osallisuutta elämän eri alueilla. Tavoitteena on, että Suomi olisi edelläkävijä romanien osallisuuden edistämiseksi Euroopassa. Ohjelman tavoitteena on niin ikään vahvistaa romanikielen säilymistä ja kehittymistä

edellytyksiä käytännössä. Kansallinen romanipoliittinen ohjelma vastaa kansainvälisten järjestöjen suositukseen romanipoliitiikan kehittämiseksi jäsenvaltioissa. Samalla se toimii myös hyvänä mallina eurooppalaiselle romanien elinoloja ja asemaa parantavalle työlle.

ROMANIPOLIITTISEN OHJELMAN PAINOPISTEET

Romanipoliittinen ohjelma on kattava ja konkreettinen toimenpideohjelma, jonka avulla saadaan aikaan pysyviä parannuksia romaniväestön asemaan. Romanipoliittiseen ohjelmaan sisältyy yhteensä 147 toimenpidettä, joiden toteuttamisvastuu on jaettu useille hallinnonaloille. Ohjelman yhtäaikaistamalla ja poikkihallinnollisilla toimilla halutaan edistää mahdollisuuksia osallistua koulutukseen ja työmarkkinoille, vahvistaa romaniväestön omaa vastuunottoa ja toimintakykyä, lisätä heidän vaikuttamismahdollisuuksiaan sekä tukea ja kehittää romanikielen ja -identiteetin säilymistä Suomessa.

Ohjelman painopistealueet ovat romanilasten ja -nuorten osallistuminen varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, aikuisen romaniväestön ammatillinen koulutus ja sijoittuminen työmarkkinoille, romaniväestön yhdenvertainen kohtelu ja palveluihin pääsy, romanikielen ja -kulttuurin kehittäminen, romaniväestön yhdenvertaisuus ja syrjinnän ehkäisy sekä romanipoliitiikan kehittäminen ja romaniväestön osallistumisen vahvistaminen.

Ohjelman lähtökohtana on, että nykyinen lainsäädäntö ja palvelujärjestelmä toimivat hyvänä pohjana romaniväestön yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuuden edistäminen ja syrjimättömyyden vahvistaminen tarkoittavat romaniväestön ja heidän olosuhteidensa näkyväksi tekemistä elämän eri osa-alueilla. Tämän lisäksi tarvitaan joskus kohdennettuja toimenpiteitä romaniväestön osallisuuden ja tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutumiseksi. Käytännössä yhdenvertaisuus ja osallisuus toteutuvat paikallistasolla ihmisten arjessa. Tästä syystä kuntien rooli korostuu ohjelman toimeenpanossa.

Ohjelmaesityksestä pyydytyissä lausunnoissa annetaan vahva tuki romanipoliittiselle ohjelmalle. Lausunnonantajien näkemyksen mukaan romanipoliittisen ohjelman priorisointikohteita ovat romanilapsiin ja -nuoriin kohdistuvat toimenpiteet. Lisäksi tarvitaan toimia aikuisen romaniväestön osallisuuden vahvistamiseksi. Romaniväestön koulutukseen osallistumisen vahvistaminen ja yleinen koulutustason nostaminen avaavat ovia työmarkkinoille ja laajemminkin yhteiskunnalliseen osallisuuteen täysivaltaisina kansalaisina.

Romanipoliittisessa ohjelmassa on nostettu esiin hyviä käytäntöjä, joita on kehitetty romaniväestön osallisuuden vahvistamiseksi ja joita tulisi juurruttaa käytäntöihin eri puolilla maata. Näitä ovat muun muassa eri kuntiin perustetut paikalliset romanityöryhmät romaniväestön ja paikallisten viranomaisten yhteistyön lisäämiseksi. Samoin ohjelmasta annetuissa lausunnoissa tuotiin esille jo käynnissä olevia hyviä kehittämishankkeita, kuten romanilasten perusopetuksen tukeminen 31 kunnassa, romanikielisten kielipesien toiminta eri puolilla Suomea, romaniasiaain yhdyshenkilötoiminnan kehittäminen työ- ja elinkeinohallinnossa, myönteiset tulokset romanien aikuiskoulutus- ja

työllistämishankkeista, romanitaustaisten työntekijöiden rekrytoiminen niin romanien työllistymistä kuin kouluttautumista tukeviin hankkeisiin samoin kuin kuntien sosiaali- ja opetustoimeen, sekä romaniväestölle suunnatut perheleirit ja vanhempien seminaarit.

VALTIONEUVOSTON KESKEISET TOIMINTALINJAUKSET ROMANIPOLITIIKAN EDISTÄMISEKSI

Ministeriöt toteuttavat hallinnonaloillaan romanipoliittisessa ohjelmassa vastuulleen määriteltyjä toimenpiteitä romanien osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi käytettävissä olevien määrärahojensa rajoissa.

Valtioneuvosto päättää käynnistää seuraavat uudet poikkihallinnolliset toimet 31.3.2011 mennessä.

I. Vahvistetaan romaniväestön osallisuutta ja yhteistyörakenteita paikallistasolla

Valtioneuvosto tukee paikallisten romanityöryhmien perustamista ja niiden toiminnan kehittämistä kunnissa Romaniasiain neuvottelukunnan ja alueellisten romaniasiain neuvottelukuntien antaman asiantuntija-avun kautta.

Valtioneuvosto on myös sitoutunut edistämään romanien yhdenvertaisuutta ja osallisuutta kunnissa romaneille suunnattujen sosiaali- ja terveyspalveluja täydentävien tukitoimien ja toimintakäytäntöjen kehittämiseksi. Kunnissa on saatu hyviä kokemuksia romanitaustaisten henkilöiden palkkaamisesta tukemaan romanilasten varhaiskasvatusta, perhetyötä ja palveluihin ohjausta. Kuntiin tarvittaisiin myös romanitaustaisia henkilöitä sosiaalityöhön ehkäisemään heidän syrjäytymistään ja tukemaan hakeutumista koulutukseen ja työelämään. Tarkoituksena ei ole luoda rinnakkaista palvelujärjestelmää romaneille, vaan kohdentaa romaniväestölle nimenomaisia toimenpiteitä yleisen palvelujärjestelmän puitteissa heidän osallisuutensa vahvistamiseksi.

Valtioneuvosto tukee kuntia sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämissuunnitelman (Kaste) kautta. Kunnat voivat hakea hankerahoitusta romanipoliittisen ohjelman mukaisten toimien kehittämistyöhön. Kaste-ohjelman teema-alueista muun muassa osallisuuden lisääminen ja syrjäytymisen ehkäisy sekä lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittäminen linkittyvät romanipoliittisen ohjelman painopisteisiin ja toimenpiteisiin.

Romaniasiain neuvottelukunta ja alueelliset romaniasiain neuvottelukunnat tukevat ja edesauttavat verkostojen luomisessa niitä kuntia, jotka haluavat käynnistää romanipoliittisen ohjelman mukaisia toimia ja joiden tavoitteena on kehittää romanien asumisolosuhteita sekä sosiaali- ja terveyspalveluja täydentäviä tukitoimia ja toimintakäytäntöjä.

Vuonna 2012 käynnistyy Kaste II-ohjelmakokonaisuus. Tavoitteena on, että ohjelmassa otettaisiin huomioon kieli- ja kulttuurivähemmistöt, mukaan lukien romanit.

Vastuutaho: Sosiaali- ja terveysministeriö
Rahoitus: STM:n Kaste-hanke

2. Edistetään toimia romanikielen elvyttämiseksi ja sen aseman vahvistamiseksi

Valtioneuvosto sitoutuu edistämään toimia romanikielen aseman vahvistamiseksi ja kielen säilymiseksi kehittämällä muun muassa sen opetuksen edellytyksiä. Yksi suurimmista haasteista romanikielen opetuksen kehittämiseksi on pätevien romanikielen opettajien puute. Tästä syystä on tarpeen selvittää edellytyksiä romanikielen yliopistotasaisen opetuksen käynnistämiseksi ja järjestämiseksi tarkoituksenmukaisella tavalla. Helsingin yliopistossa on käynnissä romanikielen perusopinnot kuuluva 10 opintopisteen laajuinen kurssi.

Vastuutaho: Opetus- ja kulttuuriministeriö, oikeusministeriö
Rahoitus: Helsingin yliopistossa valmistellaan romanikielen opetuksen ja opettajakoulutuksen suunnitelmaa ja siihen liittyvää talousarvioita vuonna 2010. Opetus- ja kulttuuriministeriö pyrkii varautumaan toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin.

3. Edistetään romanilasten ja -nuorten osallistumis- ja harrastusmahdollisuuksia

Romanilasten ja -nuorten osallistumis- ja harrastusmahdollisuuksia on tarpeen edistää.

Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Romaniasiain neuvottelukunnan johdolla ryhdytään valmistelemaan toimenpiteitä, jotka edistävät romanilasten ja -nuorten osallistumis- ja harrastusmahdollisuuksia. Romanilasten ja -nuorten valtakunnallisen kulttuuritapahtuman aloittaminen olisi yksi konkreettinen toimenpide. Muita voivat olla erilaiset edustukselliset vaikuttamiskanavat kuten oppilaskunnat tai nuorisovaltuustot.

Romaniasiain neuvottelukunta toimii aloitteellisesti romanilasten ja -nuorten kuulemisen edistämiseksi romaniyhteisön omista rakenteista. Myös alueelliset romaniasiain neuvottelukunnat voisivat kehittää toimintaansa yhteistyössä kuntien ja romanijärjestöjen kanssa niin, että lapsille ja nuorille olisi omia osallistumiskanavia.

Vastuutahot: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Romaniasiain neuvottelukunta
Rahoitus: Toimenpiteitä valmistellaan virkatyönä siten, että esitys olisi sisällytettävissä seuraavan hallituskauden lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan

4. Tehdään selvitys romaniväestön asumistilanteesta

Romaniväestön asumistaso ei juurikaan poikkea muun väestön tasosta. Romanit ovat kuitenkin riippuvaisia julkisesta vuokra-asuntotarjonnasta. Asuntojen saannissa ja myös asumisaikana ilmenee edelleen vaikeuksia. Romaniväestön asumisen ongelmat johtuvat monista syistä. Romaniväestön asumiseen liittyvien kysymysten ratkaiseminen vaatii monialaista viranomaisyhteistyötä ja vuorovaikutusta romaniväestön kanssa paikallisella tasolla. Kunnat tarvitsevat myös ohjausta ja neuvoa vaikeiden tilanteiden ratkaisemiseksi. Jotta parhaiten sopivia ratkaisuja romanien asumisongelmiin ja muita asumisen tukitoimia saadaan kartoitettua, tarvitaan tarkempaa tietoa romanien asumisen ongelmista. Selvitys käynnistyy keväällä 2011.

Vastuutaho: Ympäristöministeriö

Rahoitus: ympäristöministeriön tutkimus- ja kehittämisrahoitus

5. Laaditaan kansainvälinen romanipolitiikan vaikuttamisstrategia

Romanit ovat yhteiseurooppalainen vähemmistö, jonka elintaso ja yhteiskunnallinen osallisuus ovat jääneet useissa Euroopan maissa huomattavasti jälkeen valtaväestön ja muun Euroopan elinoloista. Euroopan tasolla onkin noussut tarve kokonaisvaltaisen romanipolitiikan kehittämisestä. Suomi on ollut monin tavoin aloitteellinen romanikysymysten esille nostamisessa eurooppalaisessa yhteistyössä.

Valtioneuvoston tavoitteena on, että Suomi jatkossakin osallistuu ja aktiivisesti vaikuttaa eurooppalaisen romanistrategian muovautumiseen tuomalla oman asiantuntemuksensa ja tarjoamalla malleja ja kokemuksia osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämisestä samoin kuin oppimalla muiden maiden kokemuksista.

Ulkoasiainministeriö on romanipoliittisen ohjelman esityksen mukaisesti asettanut 9.8.2010 työryhmän, jonka tehtävänä on laatia Suomen kansainvälisen romanipolitiikan vaikuttamisstrategia. Työryhmän toimikausi päättyy 9.2.2011.

Vastuutaho: Ulkoasiainministeriö

Rahoitus: Strategia tehdään virkatyönä

6. Käynnistetään romanipoliittisen ohjelman toimeenpano ja seuranta

Kokemusten mukaan laajojen politiikkaohjelmien määrätietoinen toimeenpano edellyttää nimettyä koordinoinnin ja seurannan vastuutahoa sekä poliittista sitoutumista. Valtioneuvosto edellyttää, että eri ministeriöt vastaavat oman hallinnonalansa osalta toimenpiteiden toteuttamisesta lisäämällä romanipoliittisen ohjelman toimenpiteet omiin toimintasuunnitelmiinsa kehystensä puitteissa. Samoin romanipoliittisen ohjelman mukaisesti ministeriöihin tulee nimetä romaniasioista vastaavat yhteyshenkilöt, jotka määräjain raportoivat ministeriönsä toimista ja ohjelman toimeenpanotilanteesta.

Kunnat ovat keskeisiä toimijoita, sillä ne panevat toimeen monia ohjelman tavoitteita käytännössä vahvistamalla romaniväestön osallistumista paikalliseen päätöksentekoon ja kehittämällä romanien yhdenvertaisuutta ja osallisuutta koskevia toimia paikallistasolla. Tässä kunnat voivat hyödyntää muun muassa Kaste-ohjelmasta haettavaa rahoitusta sekä EU:n rakennerahastojen ja erityisohjelmien rahoitusinstrumentteja romanien yhdenvertaisuuden ja osallisuuden mahdollistamiseksi.

Valtakunnallinen ja alueelliset romaniasiain neuvottelukunnat, paikalliset romanityöryhmät ja romanijärjestöt voivat antaa arvokkaan ja merkittävän tuen romanipoliittisen ohjelman toimeenpanolle ja seurannalle. Näiden kautta romaniväestön ääni saadaan kuuluviin myös ohjelman toimeenpanossa ja seurannassa.

Romanipoliittisen ohjelman seurannasta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Ministeriö asettaa ohjelmalle seurantaryhmän, jossa kaikki asianomaiset tahot ovat edustettuina. Ohjelman toteutumista arvioidaan määräjain. Ensimmäinen seurantaraportti annetaan vuonna 2013.

Vastuutaho: Sosiaali- ja terveysministeriö

Rahoitus: Seurantaryhmän kustannukset katetaan STM:n talousarviosta.